

Rezime izvještaja guvernera – mart 2020.

U izvještaju guvernera za mart 2020. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2020. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2020. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2019. godini, na osnovu kvartalnih procjena, iznosi 3,6%. Pozitivne stope u 2019. godini ostvarene su u sva četiri kvartala, pri čemu rast u prvom kvartalu iznosi 3%, drugom 3,2%, trećem 4,7% i četvrtom 3,1%.

Potrošačke cijene su u martu 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec bile manje za 0,3%, dok su u odnosu na mart prethodne godine ostale na istom nivou.

Industrijska proizvodnja je u prva tri mjeseca 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 12,9%. Rast proizvodnje je ostvaren u sva tri sektora: vađenje ruda i kamena (21,3%), prerađivačka industrija (17%) i u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (6,9%).

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu povećan za 8,1%, a prevoz robe smanjen za 6,4%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je smanjen za 0,8%, dok je prevoz robe povećan za 17,1%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 0,8%, a prevoz robe za 9,4% u odnosu na 2018. godinu.

U šumarstvu je u prva tri mjeseca 2020. godine proizvedeno ukupno 17.840 m³ šumskih sortimenata, što je bilo 2,4 puta više nego u istom periodu 2019. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u 2019. godini zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 10,7% i rast efektivnih časova rada od 4,2% u odnosu na 2018. godinu.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2020. godine iznosio je 187.251 lica, što je za 1,4% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 5,2% manje u odnosu na mart 2019. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2020. godine iznosio

35.515 što predstavlja pad od 0,2% u odnosu na prethodni mjesec, odnosno pad od 7,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 31. 03. 2020. godine, bio je 48.720 od kojih je 14.701 ili 30,2% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,01%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine rast iznosio 3,9%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2020. godine iznosio 609,7 miliona eura, i bio je veći za 0,5% na mjesečnom nivou, a 4,5% manji na godišnjem nivou.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 31. 03. 2020. godine (14.720) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.089 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 26.892.800,12 eura što čini 4,4% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 12.612 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 582.807.204,16 eura, što čini 95,6% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2020. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 19,8% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 40,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.570,5 miliona eura na kraju marta 2020. godine, i bila je 2,3% manja u odnosu na prethodni mjesec¹. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju marta 2020. godine iznosili 3.157,9 miliona eura i ostvarili su rast od 2,9% u odnosu na prethodni mjesec, dok su se u odnosu na mart prethodne godine povećali za 4,3%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 73,6% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u martu 2020. godine iznosili su 3.363,5 miliona eura i zabilježili su mjesečni pad od 2,5%, dok u odnosu na mart 2019. godine bilježe pad od 2%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2020. godine iznosio je 609,8 miliona eura i

¹ Podaci za bankarski sektor se odnose na stanje sistema na dati dan, u skladu sa primjenom relevantne međunarodne metodologije. Stoga izračun godišnje promjene poredi stanje u sistemu u trenutku poređenja (počev od aprila 2019. godine: 13 banaka) sa stanjem na dan u 2018. godini (15 banaka).

manji je u odnosu na prethodni mjesec za 0,8%. Takođe, ukupan kapital je u odnosu na isti period prethodne godine bio veći za 17,6%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u martu iznosili su 171,5 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 20,2%, dok u odnosu na mart 2019. godine bilježe pad od 21,3%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2020. godine iznosili su 160,6 miliona eura i činili su 5,1% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 1,7%, dok su na godišnjem nivou bili manji za 9,8%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2020. godine iznosila je 5,96%, i bila je niža za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2019. godine zabilježila pad od 0,31 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2020. godine iznosila je 5,93%, što predstavlja rast od 0,04 p. p. na mjesečnom nivou i pad od 0,37 p. p. u odnosu na kraj marta 2019. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,41% na kraju marta 2020. godine i bila je viša za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2019. godine ostvarila pad od 0,11 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 256,4 miliona eura na kraju marta 2020. godine, i bilježi rast od 697 hiljada eura ili 0,3% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine bila veća za 4,4 miliona eura ili 1,7%. Tokom marta 2020. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 58,5%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu bilo izdvojeno 41,5%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 24,8 miliona eura za prva tri mjeseca 2020. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (82,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (17,6%).

U martu 2020. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,5 miliona eura kroz 279 transakcija. Ostvareni promet bio je za 8,5% veći nego u prethodnom mjesecu, a 45,6% veći u odnosu na mart 2020. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2019. godine iznosila je 3.324,3 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 3,4%, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 6,9%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2020. godine bila 10.060,53 indeksnih poena,

bilježi pad od 10,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 5,4%. Indeks MNSE10 iznosio je 657,27 indeksnih poena i bilježi pad od 16,3% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 21%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u martu 2020. godine fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 17 miliona eura. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 161,1 milion eura ili 3,2% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za mart bilo više za 4,9%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u martu 2019. godine, ostvaren je rast od 9,2%. Izdaci budžeta iznosili su 178,1 milion eura ili 3,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je bilo više za 3,4% u odnosu na mart prethodne godine, a u odnosu na plan niže za 11,6%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju decembra 2019. godine, javni dug (bruto) Crne Gore iznosio je 3.788,8 miliona eura ili 77,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 580 miliona eura ili 11,8% BDP-a, a na spoljni dug 3.128,5 miliona eura ili 63,7% BDP-a, dok se na dug lokalnih samouprava odnosilo 80,4 miliona eura ili 1,6% BDP-a. Ukoliko uzmemo u obzir depozite Ministarstva finansija koji uključuju i 38.477 unci zlata, javni dug (neto) na kraju 2019. godine iznosio je 3.191,7 miliona eura ili 65% BDP-a.

U martu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru tvining projekta „Podrška regulaciji finansijskih usluga“, ostvareno je učešće na stručnom usavršavanju u Narodnoj banci Hrvatske, na temu stresnog testiranja. Ostvareno je učešće u bilateralnoj posjeti Bundesbanci, povodom izrade metodologije za *SREP*.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u martu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.